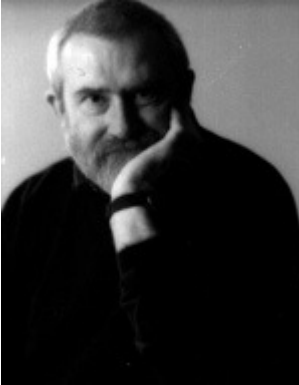

Selvforvaltning af Mogens A. Lund

Når man skal aflevere sit barn i en daginstitution, må man selvfølgelig sikre sig, at barnet bliver ordentlig passet, og det almindelige er, at man ved et eller flere møder med institutionen skaber kontakt og snakker sammen om, hvordan man synes, det skal være.

Man får noget at vide om institutionens pædagogiske grundlag og hvilke pædagogiske principper, der er gældende. Man får set sig om i institutionen, og man får etableret en kontakt, så forældre og pædagoger løbende kan tale sammen om, hvordan barnet trives og udvikler sig, og ved regelmæssige møder afstemmer man sine ønsker og

holdninger med institutionens.

Stadig flere steder kan man blive orienteret om, at institutionen går ind for selvforvaltning.

Selvforvaltning er "in", det er moderne, og det er et begreb, som har provokeret mange.

Man får at vide, at man i institutionen tager højde for, at børn er kompetente væsner fra fødslen, og at de sagtens kan bestemme en masse selv. De føler fx glæde, vrede, sorg og angst og ved, hvornår de er sultne, om de vil være inde eller ude, og hvem de vil spise og lege sammen med.

Man går ud fra, at børnene inden for passende rammer, har godt af at finde ud af, hvad de vil, lære at fremkomme med deres ønsker og behov og være med til at bestemme, hvad der skal ske, så man på den måde kan træne deres sociale færdigheder. Derfor er børnene medbestemmende med henblik på, hvordan dagen bliver tilrettelagt, og det daglige skema er meget fleksibelt.

De pædagogiske synspunkter bag selvforvaltningstankerne udspringer af moderne forskning på området, og miljøtilrettelæggelsen kan derudover være en reaktion på tidligere tiders mere stive rammer og normer.

Tidligere hørte barnet til på en bestemt stue. Børnene havde en skemalagt dag. Der var faste spisetider og bestemte tider, hvor man skulle være ude, og beskæftigelsen lå også ofte i faste rammer.

Der er mange forældre, som umiddelbart går ind for den mere faste og skemalagte hverdag, som er ens fra uge til uge, og mange forældre er ligeledes skeptiske over for, at børnene selv skal bestemme.

De frygter, at det hele bliver anarki. At børnene bare farer rundt og hærger. At de små bliver tyranniseret af de større, og pædagogerne bliver reduceret til vogtere, der bare skal forhindre de værste uhyrligheder.

Mange forældre ønsker en fast hånd og en sikker plan og mener, at børnene er alt for små til at bestemme selv.

Ordentlig selvforvaltning kræver en fast hånd og en sikker planlægning, og børnene får ikke lov til at bestemme alt. Hvis pædagogerne taget selvforvaltningstankerne alvorligt, har de meget mere at lave end i en gammeldags institution. De skal først og fremmest opdrage på sig selv og hinanden og på den måde være gode eksempler for børnene. De skal være fleksible og være indstillet på at samarbejde indbyrdes – og med børnene.

Det er nemlig ikke meningen, at børnene skal bestemme selv. De får lov at bestemme en lang række aktiviteter og programmer – i samspil med de voksne.

En af grundideerne er, at børn selv bedst ved, hvornår de er sultne, og at de derfor må spise, når de er sultne. Administrere deres sult selv.

Ikke alle er sultne på samme tid. Man kan være småsulten mange gange i dagens løb, og sulten kan administreres meget forskelligt af forskellige børn.

Hvis atmosfæren i institutionen er god, vil børnene almindeligvis finde ud af at spise, når de er sultne, i små grupper og hygge sig med det i samspil med de voksne. Hvis børnene glemmer at spise eller bare stopper i sig, stjæler hinandens mad eller på anden måde ikke kan finde ud af at spise fornuftigt, så er der voksne til stede, som snakker med børnene om det. Snakker med dem om at spise sundt. At det skal være en fornøjelse at spise. At måltidet er en vigtig hyggestund, men at behovene selvfølgelig kan skifte fra dag til dag. Det er de voksnes arbejde at følge med i børnenes færden og være i fornuftigt samspil med dem. Men børnene skal have lov til at prøve nye muligheder af. De skal have mulighed for at eksperimentere og finde ud af, hvad de kan styre, og hvad de ikke kan styre.

De må fx også selv bestemme, hvor de vil være – ude eller inde - og de må også bestemme, hvem de vil lege med og hvor. Miljøet er åbent, og i stedet for at barnet skal passe ind i en bestemt gruppe, får det lov til at vælge selv og være medbestemmende om, hvor og med hvem det vil tilbringe tiden. Der er voksne ude og inde til disposition for børnene, med et vågent øje på børnenes trivsel og indbyrdes samspil, og det er de voksnes opgave at støtte barnet i at vælge selv og vælge fornuftigt.

De voksne behandler børnenes indbyrdes konflikter med respekt, hvilket indebærer, at de ikke altid griber ind og optræder som dommere, men snarere optræder som forstående og indlevende mæglere. Forholder sig konstruktivt til opståede konflikter og lærer børnene, at konflikter ikke kan undgås, men at der er mange forskellige måder at håndtere en konflikt på, og grundprincipperne er, at der skal være plads til alle, og alle følelser er legale og skal udtrykkes på en socialt acceptabel måde.

Det er en krævende pædagogisk opgave at forholde sig til kolleger, miljø og børn på en sådan socialt kompetent måde, og det kræver til stadighed – hver dag - en stor fagpersonlig indsats fra ledelsens og medarbejdernes side.

Om der er anarki eller sundt klima vil almindeligvis fremgå af det psykiske arbejdsklima - lugten i bageriet. Man mærker det umiddelbart på tonen – atmosfæren. Er der skrig, skrål og forvirring, eller er der en summen af velvære, liv og aktivitet?

En del forældre tror ikke på disse udviklings- og opdragelsesidéer, og nogle kan også være skeptiske overfor, om det er menneskeligt muligt at arbejde efter disse menneskeligt meget krævende holdninger og idéer.

Og der kan være grund til ængstelse.

Ikke alle ledere og pædagoger er lige dygtige, og ikke alle institutioner er lige gode. Man kan være heldig at løbe ind i et fantastisk miljø, hvor det bare swinger, og man kan være uheldig at løbe ind i – eller blive tilbudt - en institution, som er middelmådig eller dårlig. Hverken forældre eller pædagoger er altid så gode og dygtige, som de burde være, begreber kan blive misforstået og selvbestemmelse fx blive forvekslet med laissez-faire holdning – dvs. at pædagogerne bare lader stå til og ikke blander sig, og det hele flyder.

Der er dog visse grundregler, man kan gå ud fra, når man skal vælge institution til sine børn. Selvforvaltning kræver god stemning. Det er de voksne, som lægger linien. Forholdet mellem de voksne afspejles i forholdet mellem voksne og børn, og dette smitter igen af på forholdet børnene imellem. Et godt klima i Institutionen afspejler sig også i et godt samspil mellem institution og hjem.

Man kan roligt gå ud fra, at hvis de voksne i institutionen mestrer forholdet til forældrene – også til de kritiske, "vanskelige" forældre – så har de det også godt indbyrdes, og det er betingelsen for, at børnene også kan have det godt.

Et godt arbejdsklima vindes ikke en gang for alle. Et godt klima er noget, der skal arbejdes med til stadighed – hver dag skal vindes for sig – og man kan som forælder, være uheldig at dumpe ind i en kritisk, turbulent fase, hvor modsætninger er oppe at stå, og konflikter blomstrer.

Men også en sådan fase vil have sin egen tone i en god institution. Man vil være ærlig, se problemerne i øjnene og dele dem åbent – også med forældrene. Man vil søge hjælp og søge at samle alle gode kræfter for at komme i orden, så hurtigt som muligt.

Hvis man som forældre kan opnå en god gensidig kontakt til ledelse og medarbejdere på institutionen, har man et godt tegn på, at det er en god institution, hvor der også er godt at være for børnene, og det gælder uanset hvilke pædagogiske principper, der hersker i institutionen.

Hvis hjemmet vil bestemme både hjemme og i institutionen, er der noget galt, ligesom der er noget galt, hvis institutionen vil bestemme i hjemmet.

Man må respektere hinanden som ligestillede partnere.

Det er pædagogerne, der skal opbygge miljøet i institutionen og forældrene i hjemmet – og så skal man kunne tale sammen om ligheder og forskelle i værdier, holdninger og praksis. Enhver er herre i eget hus!

Hvis forældre og institution indledningsvis ikke kan finde ud af at tackle forskelle og ligheder, er det vigtigt, at der er praktisk mulighed for at engagere sig i et samspil, hvor man kan gøre sin mening gældende og ved en løbende, levende dialog finde frem til en samspilsform, som alle kan acceptere.

Og hvis man ikke kan komme på talefod, er der ikke andet at gøre end at skifte til en anden institution, hvor man kan opnå en passende kontakt, og hvis pædagogik man kan acceptere.

Det skal ikke være nogen hemmelighed at Deres klummeskriver tror på idéerne bag selvforvaltning og tror på, at børnene har det bedst i en institution, hvor der er et aktivt og konstruktivt samarbejde mellem hjem og institution.

PS. Bogen "Børn i Lystdrift" af Laila Mandal Jensen og Marianne Nis-Hansen, udgivet på forlaget Børn og Unge, København, 2000, er en anbefalelsesværdig, praktisk og ligetil bog om emnet. Den er letlæst og fyldt med gode, praktiske, illustrerende eksempler på samspillet mellem børn og voksne, mellem de voksne indbyrdes mellem institution og hjem i en institution, der går ind for selvforvaltning.

Klumme i Berlingske Tidendes tillæg "TætPå" d. 11. November 2000.